

Prvá erbová listina pre mesto Prešov z roku 1453

Tohto roku si mesto Prešov pripomína 570. výročie udelenia erbu. Uhorský kráľ Ladislav V. udelil mestu Prešov erb 3. januára 1453 zvláštnym privilégium – armálesom za verné služby preukázané mu v ťažkých časoch.

Erb je v listine opísaný takto: „udeľujeme im tento erb alebo erbové znamenie a síce štít, v ktorého hornej časti sú tri červené ruže v bielom poli, pod nimi sú štyri široké pásy, zvané Strich, dva biele a druhé dva červenej farby“. Erb mohlo mesto používať na pečatiach, zástavách, domoch, šperkoch, úradných listoch i na zbraniach.

V tom istom roku vydal kráľ erbovú listinu aj pre Košice (7. februára) a Bardejov (5. júna). Mestské erby boli odvodené od kráľovského erbu, lebo kráľ bol zemepánom miest. Preto majú v erbe pruhy (Arpádovci) alebo ľalie (Anjouovci).

Prvá erbová listina pre Prešov je však zahalená tajomstvom – odborníci dodnes vedú polemiku o pravosti zobrazenia erbu – miniatúry, ktorá sa nachádza na ľavej strane listiny. Podľa novej teórie je miniatúra súdobá, o čom svedčia posledné tri predsunuté riadky rešpektujúce tvar štítu. Vyobrazenie erbu na listine však možno pokladať za nepôvodné. Problematické je aj zobrazenie ruží v hlave štítu, ktoré niektorí označujú za jahody. V latinskom texte sú však uvedené tri červené ruže (*tres rosae rubeae*). V heraldike boli v stredoveku len dva kvety – ruža a ľalia. Ruža bola symbolom Kristovej obete, ľalia nepoškvrnenosti Panny Márie.

Obr. 1 – Prvá erbová listina pre mesto Prešov z roku 1453

Obr. 2 – Miniatúra z prvej erbovej listiny z 3. januára 1453

Súčasný opis erbu, blazón – Pod striebornou hlavou štítu s tromi červenými ružami trikrát červeno-strieborno delené pole.

V Štátnom archíve v Prešove je uložených ešte veľa erbových listín, napr. ďalšie dve erbové listiny pre mesto Prešov z rokov 1548 a 1558 i erbové listiny rôznych šľachticov. Ale žiadna nemá taký veľký obdiv ako prvá prešovská erbová listina. Erb z tretej erbovej listiny, ktorého vyobrazenie na listine má vysokú umeleckú hodnotu, mesto používalo najdlhšie. V druhej polovici 20. storočia sa však vrátilo k prvej, heraldicky čistej podobe erbu z roku 1453 a používa ho dodnes.

autor: Mgr. Alena Mišíková, PhD.

Pramene: Štátny archív v Prešove, fond Magistrát mesta Prešova, Listiny, sign. 272.

Literatúra: VRTEL, Ladislav. *Osem storočí slovenskej heraldiky*. Martin : 1999, s. 130-131.
BODNÁROVÁ, Miloslava – DOMENOVÁ, Marcela. Prešov od stredoveku do konca 16. storočia. In *Dejiny Prešova I*. Prešov : 2017, s. 163-164.